

Detaljplan för Näsängen, etapp 1 Österåkers kommun, Stockholms län.

Ett förslag till detaljplan för Näsängen etapp 1 har varit på granskning 23 januari – 20 februari 2017. Handlingarna har varit tillgängliga i Alceahuset, Hackstavägen 22, på information Österåker i Åkersberga centrum samt på kommunens hemsida. Detaljplanen hanteras med normalt planförfarande.

Inkomna yttranden sammanfattas och kommenteras i detta granskningsutlåtande.

Skriftliga yttranden har inkommit från:

Remissinstanser

1. Länsstyrelsen i Stockholms län
2. Lantmäteriet
3. Trafikverket
4. Trafikförvaltningen, Stockholms läns landsting
5. Roslagsvatten AB
6. Armada fastighets AB
7. Storstockholms brandförsvär
8. Naturskyddsföreningen
9. Österåkers hembygds- och fornminnesförening
10. E.ON Elnät AB Inkommen efter granskning
11. Kommunala pensionärsrådet Inkommen efter granskning

Ej sakägare

12. Tråsättra 1:612
13. Tuna 10:2
14. Björn Pählhammar

Revideringar av detaljplanen

- För planerad skola möjliggörs en byggnad på tre våningar och något utökad byggrätt. Skolans gård utökas norrut, inga naturvärden ska beröras av detta.
- Förskolans gård flyttas längre ifrån fornlämningen RAÄ Österåker 67:1. Plankartan upplyser om RAÄ-nummer för fornlämningar samt planbestämmelser med markreglering och lovplikt tillkommer.
- Angivna vårdboenden i detaljplan får en ökad byggrätt.
- Föreslagen brygga flyttas i plankarta till en placering över befintlig brygga. Planbestämmelse reglerar även däckets placering över medelvattennivån. Plan- och genomförandebeskrivningen kompletteras med att hävda ytterligare ett särskilt skäl samt förtydligas avseende bryggans syfte, utformning och effekter. Bryggan benämns brygga i planhandlingar för att undvika att den förväxlas med stenpir.
- För ett kvarter med ett befintligt bostadshus ändras användningen till att även inbegripa kultur och fritidsändamål.
- Plan och genomförandebeskrivningen har kompletterats med att vattenkvaliteteten för planerad badplats har utretts.
- I plan och genomförandebeskrivningen ändras idrottsändamål (Y) till kultur och fritidsändamål (R).

- Plan och genomförandebeskrivningen kompletteras med föreslagna förstärkningsåtgärder för att undvika ras, skred och erosion.
- Plankartan kompletteras med teknisk anläggning för tryckstegring.
- Byggnad med skyddsbestämmelse (q) planläggs med kultur som markanvändning.
- Utöver angiven byggnadsarea får q-markerad byggnad bibehållas.
- Markanvändning BC₁ ändras till BC2 på ett par ställen.
- Inom vissa kvarter tvingar plankartan till fler och större mellan mellan husen. Det medges här också överbyggda gårdar för att hantera parkeringar.
- GCL-väg till torg får en annan utformning. Egenskap damm får en friare placering.
- Genomförandetid ändras från 10 år till 15 år.
- Därutöver görs mindre justeringar och kompletteringar av planhandlingarna.
-

Yttranden

I. Länsstyrelsen i Stockholms län

Förslag till detaljplan, upprättat i november 2016, har översänts till Länsstyrelsen för granskning. Förslaget är upprättat med normalt planförfarande enligt plan – och bygglagen (2010:900), PBL, i dess lydelse före den 1 januari 2015. Planområdet, som ligger ca två kilometer sydväst om Åkersberga station, omfattar jordbrukslandskapet kring Näs Gård. Planområdet sträcker sig från Tunafjärden i nordost till Täljöviken i söder och gränsar i väster till detaljplanen för Täljöviken. Strax sydost om planområdet ligger Näsuddens naturreservat. Planområdet är inte planlagt sedan tidigare.

Detaljplanen omfattar totalt cirka 60 ha, varav 18 ha utgörs av vattenområde. Landskapsbilden präglas av kulturlandskapet och närheten till vattnet. Planen möjliggör byggande av ca 1 400 nya bostäder, ca 15 000 kvm lokalytor samt byggande av förskolor, skola och idrottsanläggning. I Täljöviken föreslås en ny pir ersätta den tidigare bryggan med placering av en restaurang/kallbadhus e.d. längst ut på piren. I viken föreslås även en mindre brygga vid en ny badplats i planområdets sydöstra del.

Av 5 kap. 22 § PBL följer att länsstyrelsen ska yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB) inte tillgodoses, att miljökvalitetsnormer, MKN, enligt 5 kap. MB inte följs, att strandskydd enligt 7 kap. MB upphävs i strid med gällande bestämmelser, att regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller att en bebyggelse eller ett byggnadsverk annars blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Kommunen har bedömt att genomförandet av planen kan medföra risk för betydande miljöpåverkan och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har bifogats planförslaget. Till planen har det också bifogats ett hållbarhetsprogram och ett gestaltningsprogram. Planen har föregåtts av ett program för Täljöviken – Näs samt ett samråd för Näsängen.

Länsstyrelsen lämnade ett programyttrande den 27 januari 2010 med synpunkter gällande naturmiljö, strandskydd, MKN vatten samt risken för översvämningar och

skred. Länsstyrelsens samrådsyttrande över planförslaget lämnades den 12 december 2015. Länsstyrelsens synpunkter med anledning av våra prövningsgrunder berörde bland annat strandskyddet, MKN vatten samt risken för översvämningar, sättningar och skred. Länsstyrelsen hade även synpunkter rörande fornlämningar, skötsel av våtmark, jordbruksmark och vattenverksamhet.

Förslaget är förenligt med kommunens översiktsplan och fördjupningen av översiktsplanen för Täljöviken, båda antagna 2006. Planområdet angränsar till ”Regional stadsbygd med utvecklingspotential” enligt RUF5 2010.

I detta yttrande uttalar sig Länsstyrelsen över om planförslaget uppfyller de frågor som Länsstyrelsen har att bevaka i granskningskedet enligt 5 kap 22 § PBL.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen medför att strandskyddet enligt 7 kap MB upphävs i strid med gällande bestämmelser. Om kommunen beslutar att anta detaljplanen i dess nuvarande utformning, kan Länsstyrelsen komma att pröva planen med stöd av de statliga ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelsen anser att särskilda skäl för strandskyddsupphävande saknas för piren. Länsstyrelsen anser att strandskyddet ska ligga kvar för vattenområdet vid föreslagen pir och att kommunen behöver stryka piren från planförslaget. Planförslaget behöver omarbetas så att strandskyddet inte upphävs i strid med gällande bestämmelser. Vidare anser Länsstyrelsen att det finns risk för att föreslagen utformning av planen blir olämplig utifrån risken för olyckor med hänsyn till de geotekniska förutsättningarna. Om dessa problem kvarstår när detaljplanen antas kan Länsstyrelsen komma att överpröva kommunens beslut att anta planen enligt 11 kap. 10 § PBL och upphäva beslutet med stöd av 11 kap. 10 § PBL.

Länsstyrelsen har även synpunkter gällande följande frågor som är av betydelse för planens genomförbarhet; föroreningar och fornlämningar.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har i granskningskedet följande återstående synpunkter av betydelse för Länsstyrelsens överprövning enligt 11 kap. 10 § PBL.

Strandskydd

Strandskyddets omfattning och gällande bestämmelser

Planområdet omfattas av strandskydd inom 100 respektive 300 meter från strandlinjen på land och inom 100 meter i vattenområdet.

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemans-rättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. I en detaljplan får kommunen upphäva strandskyddet om det finns särskilda skäl för det (7 kap 18 c § MB) och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset (4 kap 17 § PBL).

Upphävande enligt planförslaget

I planförslaget föreslås strandskyddet att upphävas genom planbestämmelsen a₁ (strandskydd upphävs). Detta gäller för gata, GC-väg, torg, pumpstation samt en pir.

Då strandskyddet gäller 100 meter ut i vattenområdet omfattas inte yttersta delen av piren och den föreslagna serveringen och kallbadhuset av strandskydd. Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning att strandskyddet kan upphävas inom allmän plats för lokalgata, gång – och cykelvägar, torg och pumpstation.

Badplatsen med tillhörande brygga (W1 på plankartan) som föreslås i den östra delen av planområdet ligger inom strandskydd. Kommunen har inte föreslagit ett upphävande av strandskyddet för badplatsen i planbeskrivningen och i plankartan finns inte bestämmelsen a1 för området. Länsstyrelsen utgår därför från att avsikten är att dessa anordningar ska prövas genom ansökan om dispens utifrån bestämmelserna i 7 kap. 18 b-c §§ MB. Länsstyrelsen anser att det bör framgå av plankartan samt planbeskrivningen att dispens för dessa åtgärder krävs.

Dessutom kan anmälan till Länsstyrelsen eller tillstånd från miljödomstolen krävas för anläggningar och anordningar i vatten, enligt bestämmelserna om vattenverksamhet i 11 kap. MB, se även Länsstyrelsens samrådsyttrande, dnr. 4021-37109-2015.

Tillämpningen av särskilda skäl enligt 7 kap. 18 c § MB

Länsstyrelsen lämnade synpunkter på planförslaget under samrådet i december 2015, där framgår det att motiven och de särskilda skälen för strandskyddsupphävande behöver tydliggöras. Efter kommunens förtydliganden i granskningsskedet gör Länsstyrelsen följande bedömning av kommunens avsikt att tillämpa de särskilda skälen för upphävande enligt 7 kap. 18 c § MB.

Värden för djur – och växtliv

Rapporten Täljövikens värde för fisk (Ekologigruppen 2014) beskriver viken som viktig för både fisk och fågellivet. De grunda, vegetationsrika bottenarna och vassbevuxna stränderna skapar bra förutsättningar för lek- och uppväxtmiljöer för fisk samt erbjuder häckningslokaler och mat för sjöfågel. Bedömningen i rapporten är att naturvärdena är av regionalt intresse för den inre skärgårdsmiljön.

Förändringar i viken kan enligt rapporten ha effekter på fiskförekomsten i ett stort skärgårdsområde. Speciellt för området är att inflöde sker av sötvatten från Lillträsket, att området idag är oexploaterat bortsett från en mindre båthamn (ca 10 båtplatser) i Lillträskets utlopp, och de mosaikartade breda vassbälten som skapar varierande livsmiljöer. Svinningemarinan i vikens västra del bedöms ha en betydande negativ effekt på vattenkvaliteten i vikens yttre del och något mindre negativ effekt för den inre delen.

Mellan Näsängens strand i norr och Svinningemarinan i söder ligger blandzonen mellan söt- och brackvatten. De karakteristiska gradienterna som uppstår i en blandzon är viktiga för livsbetingelserna i vattnet. Bottenvegetationen är artrik, vilket även det är ovanligt i innerskärgården. Förekomsten av kransalgen *Chara globularis* och kärllväxten *Najas marina* indikerar att viken är relativt lite påverkad av svallvågor och belastning av näringsämnen idag.

Pir

Kommunen föreslår att ersätta den befintliga bryggan som är cirka 20 meter lång med en cirka 130 meter lång pir. Längst ut på piren föreslås ett kallbadhus samt en servering.

Som särskilt skäl för ett upphävande av strandskyddet har kommunen i granskningshandlingarna angett skäl 5, att piren är att anse som ett angeläget allmänt intresse. Enligt kommunens motivering möjliggör piren kommunens utveckling av tätorten och är förenlig med kommunens översiktsplan samt med den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken. Kommunen anser även att piren tillåter byggande av fler bostäder än vad som annars skulle vara möjligt. Vidare ska piren ge en möjlighet för allmänheten, inklusive funktionshindrade att tillgodogöra sig rekreation med närhet till natur och vatten. Enligt kommunen finns ingen liknande möjlighet för funktionshindrade i anslutning till tätorten. Kommunen anser även att piren blir en samlingsplats för allmänheten i anslutning till tätorten och att den inte ger en stor miljöpåverkan. Slutligen hänvisar kommunen till att skötselplanen för området ska skapa och upprätthålla bra förutsättningar för allmänhetens nyttjande av området samt underhålla åtgärder som utförts med syfte att förbättra viken som reproduktionslokal för fisk.

Länsstyrelsen anser att frågan om den negativa påverkan på växt- och djurlivet kvarstår efter vad kommunen redovisar i granskningshandlingarna. En bryggkonstruktion av den dimension som piren utgör och som placeras i den relativt oexploaterade norra delen av viken kommer enligt Länsstyrelsen troligen att skapa stor risk för negativa förändringar för den inre delen av Täljöviken. Vattenutbytet i den inre delen kan påverkas då piren ger en avgränsande effekt i kombination med den redan exploaterade delen av viken (marinan). Länsstyrelsen bedömer att piren kan leda till väsentligt förändrade livsvillkor för djur och växter genom att en barriär bildas som hindrar vattenutbyte och fiskvandring. De lokala positiva effekter som kan skapas väger inte upp mot de regionala förluster som kan orsakas av exploateringen. De nya miljöerna i form av hårdbotten kan även leda till förändringar i vikens artrikedom på grund av att det blir andra arter växter och djur som koloniserar fasta konstruktioner än de som vanligen koloniserar mjuka bottensubstrat. De ursprungliga livsmiljöerna i området fragmenteras och kan då påverkas negativt genom bland annat uppsplittring i mindre områden och att lokala arter konkurreras ut.

Länsstyrelsen anser att det med hänsyn till värdena för växt – och djurlivet inte är möjligt att i detta ärende hänvisa till skäl 5, om att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området enligt 7 kap. 18 c § MB. Länsstyrelsen kan inte se att det finns särskilda skäl för ett upphävande av strandskyddet för piren. Länsstyrelsen anser att strandskyddet ska vara kvar inom vattenområdet och att kommunen behöver stryka piren från planförslaget. Detta gäller även för kallbadhuset och serveringen vars placering är beroende av piren.

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av detaljplanen kommer att medföra att strandskyddet enligt 7 kap. MB upphävs i strid med gällande bestämmelser. Om kommunen beslutar att anta detaljplanen i dess nuvarande utformning kan Länsstyrelsen komma att pröva planen.

Översvämningsrisk

Länsstyrelsen rekommenderar att lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse är 2,70 meter i RH2000. Eftersom Näsängen ligger i en havsvik där påverkan från vågor och vind inte bedöms ge någon större påverkan på planområdet anser Länsstyrelsen den reglerade nivån 2,60 m i RH2000 är acceptabel.

Ras, skred och erosion

Delar av planområdet har dåliga grundläggningsförhållanden. I samrådsyttrandet framhöll Länsstyrelsen att förstärkningsåtgärderna ska vara utredda och beskrivna i planbeskrivningen innan detaljplanen antas. Kommunen har kompletterat planbeskrivningen med en som redovisar aktuella områden som behöver markuppfyllnad, vilket är positivt. Innan antagande anser Länsstyrelsen dock att en beskrivning av förstärkningsåtgärderna behövs för att redovisa genomförbarheten av dessa.

Föroreningar

Söder om planområdet ligger Svinninge marina med båtplatser, båtuppställningsplatser samt övrig industriverksamhet. Om kommunen avser att gå vidare med planerade badplatser så bör föroreningssituationen i sedimenten vid föreslagna badplatser utredas med hänsyn till föroreningar som marinans kan ge upphov till. En bedömning av eventuella risker avseende föroreningssituationen vid de planerade badplatserna behöver redovisas i planhandlingarna. Föreligger det någon risk bör det i planhandlingarna framgå hur kommunen avser att säkerställa att risken minimeras för människors hälsa.

Fornlämningar

Länsstyrelsen och kommunen har tidigare haft dialog angående området kring gravfältet RAÄ-nr Österåker 67:1. Planförslaget möjliggör kvartersmark för förskola/skola S in i impedimentet för fornlämningsområdet som är skyddat enligt kulturmiljölagen. Länsstyrelsen anser att kommunen inte har tagit tillräcklig hänsyn till fornlämningsområdet och att kvartersmarken för S behöver dras tillbaka ytterligare innan antagande av detaljplanen. Kommunen bör i det fortsatta planarbetet samråda med Länsstyrelsen, enheten för kulturmiljö, om den närmare avgränsningen.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att föreslagen planbestämmelse a2 är olämpligt utformad. Det är inte möjligt att med stöd av PBL avgränsa ett område som fornlämning eller villkora att åtgärder ska ha tillstånd enligt kulturmiljölagen. För kvartersmark i närheten av fornlämningar rekommenderar Länsstyrelsen i stället att kommunen förutom prickmark även med markreglerande bestämmelse hindrar markförändringar som schakt och fyllning, och kombinerar detta med administrativ bestämmelse om utökad lovplikt för markåtgärder.

Inom och i anslutning till planområdet finns flera fornlämningar. Redovisningen av fornlämningarna med forn-R och prickad illustrationslinje behöver markeras mycket tydligare i plankartan. Det gäller bland annat fornlämningarna RAÄ-nr Österåker 68:1 och 68:2, se objekt 9/RAÄ 68:1-10. Illustrationslinjen syns exempelvis inte alls i det område som ligger inom kvartersmark för skola. Kommunen kan med fördel ange fornlämningarnas registernummer i plankartan, eller i karta i planbeskrivningen. Kommunen kan även markera ut objekten i plankarta samt illustrationskarta på liknande sätt som gjorts i den karta som återfinns i planbeskrivningen samt i den arkeologiska utredningen (Stiftelsen Kulturmiljövård 2013:33). Detta för att tydliggöra vart fornlämningar kommer i konflikt med planerad bebyggelse.

Miljöbedömning

Eftersom detaljplanen har bedömts kunna medföra en betydande miljöpåverkan har kommunen gjort en miljöbedömning av planen, och en MKB har medföljt

planförslaget. Kommunen får i särskild ordning besluta om genomförande av åtgärder och ansvar för uppföljning och kontroll som föreslås i MKB:n och som inte kan regleras med planbestämmelser. Kommunen bör i anslutning till att detaljplanen antas, besluta om uppföljning och ansvar för skötselplanen vilket särskilt kan uppmärksammas i samband med detta.

Kommentar

Föreslagen brygga som avser att ersätta den befintliga bryggan flyttas till samma läge som för befintlig brygga. Det innebär att idag en 50 meter lång brygga bestående av flytbrygga och fundament istället blir en 160 meter lång pålad brygga. Av flera skäl föreslås bryggans däck hamna på en höjd på minst 1,5 meter över Täljövikens medelvattennivån.

Som komplement till detaljplanen har det även upprättats en utredning gällande bryggans inverkan på vattenomsättningen i Täljöviken, KTH 2017-06-16. Utredningen visar att vattenomsättningen i viken inte påverkas. Enda påverkan på vattenrörelserna är i begränsade områden omkring pelarfästena. Det har även utretts växt- och djurlivet under befintlig brygga och jämfört detta resultatet med den påverkan en ny föreslagen brygga har på växt och djurliv, AquaBiota 2017-10. En rapport av Calluna 2018-03-12 bekräftar tidigare utredningar.

Kommunen anser att intresset av tätortsutveckling av Åkersbergas västra del, där Näsängen ingår, i kombination med att det redan ianspråktagna läget nyttjas och att utredningar visar liten eller begränsad påverkan på växt- och djurlivet är tillräckliga skäl för att upphäva strandskyddet för bryggan. Plan- och genomförandebeskrivningen har kompletterats med att hävda ett särskilt skäl att området redan är ianspråktaget. Även att syftet med bryggan att öka den allmänna tillgängligheten från land med en utformning som avhåller båtar att förtöja mot bryggan.

För badplatsen kompletteras plan och genomförandebeskrivningen med de provtagningar som genomförts. Plankartan kompletteras med en upplysning om fortsatt prövning avseende strandskydd.

Gällande ras, skred och erosion kompletteras plan och genomförandebeskrivningen med föreslagna förstärkningsåtgärder i enlighet med upprättad översiktlig geoteknisk undersökning 2015-05-27. På plankarta tillkommer även en upplysning om markens förutsättningar.

Den södra förskolan flyttas för att medge ett större skyddsavstånd till fornlämningen RAA 67:1. Planbestämmelser ändras till en markreglerande bestämmelse och lovplikt i enlighet med Länsstyrelsens förslag.

2. Lantmäteriet

Grundkartans är över 6 månader gammal. Redovisningen på grundkartan av befintliga förhållanden har stor betydelse för tolkning och genomförande av den plan eller de beslut som kartan utgör underlag för. Det är därför lämpligt att fastighetsredovisningen hänförs till ett aktuellt datum. Tidpunkten för upprättandet bör vara i anslutning till samråds-/ granskningsfasen i planarbetet. Att grundkartan inte är äldre än 3 månader är rimligt. Lantmäteriet är därför av uppfattningen att grundkartans aktualitet inte är acceptabel. Vidare kvarstår synpunkten att grundkartan behöver kompletteras med befintliga rättigheter.

Det måste förtydligas hur planområdet nås från allmän väg och hur vägen tryggas fram till planområdet. Synpunkten kvarstår från samrådsskedet.

Det bör klargöras hur överbyggnaderna avses att säkras för allmän gångtrafik inom planbestämmelsen W₂.

I konsekvensbeskrivningen för Näs 7:5 anges att ett u-område finns utlagt på fastigheten. Samma bestämmelse omnämns även under rubriken Fastighetsbildning. Inget u-område finns dock i plankartan, och u saknas bland planbestämmelserna.

Vidare finns uppgifter om kvartersmark för idrottsändamål, Y, under de fastighetsrättsliga frågorna. Inte heller denna planbestämmelse återfinns på plankartan eller bland bestämmelserna.

Det anges att inga befintliga ledningsrätter finns inom planområdet. Lantmäteriets uppfattning är att ledningsrätten 0117-92/92.1 är belägen inom planområdet. Lantmäteriet har inte heller denna gång tagit ställning till detaljerna i innehållet i redovisningen av de fastighetsrättsliga konsekvenserna.

Redovisningen av de ekonomiska frågorna bör kompletteras med uppgifter om ersättningar som kan bli aktuella till följd av beslut i lantmäteriförrättningar. Även ersättningar till följd av t.ex. q-bestämmelse bör redovisas.

På flera ställen i plankartan har egenskapsgränserna ett felaktigt maner. Synpunkten kvarstår från samrådsskedet.

Den sydligaste delen av planområdet möter Näsuddens naturreservat. Lantmäteriets synpunkt angående detta kvarstår från samrådsskedet.

Planbestämmelsen kedjehus är formulerad "största byggnadsarea fastighet/bostadsenhet är ...". Bestämmelsen är otydlig och bör omformuleras. I nordöstra delen av planområdet, blad 2, finns ett kvarter med kedjehus och friliggande hus där det är oklart vilken planbestämmelse som gäller söder och väster om befintlig byggnad.

I bestämmelser avseende fastighetsindelningen bör begreppet tomt inte användas. Synpunkten kvarstår från samrådsskedet.

Att planhandlingarna följer PBL som den tillämpas efter 2 maj 2011 och före 2 januari 2015 medför inte automatiskt att det inte är Boverkets allmänna råd från november 2014 som tillämpas. Det är bra att ange vilken version av råden som används, för att underlätta framtida tolkning av planen.

Lantmäteriet har inte tagit ställning till innehållet i fastighetsförteckningen.

Kommentar

En grundkarta inte äldre än 3 månader är en kort tid vid planläggning och innebär att grundkartan knappast kan nyttjas vid ett upprättande av en detaljplan. Området med i huvudsak jordbruk har under en tid legat relativt opåverkad från förändringar och därför finner kommunen att denna grundkarta var aktuell vid tidpunkten för granskning och lämplig för ändamålet.

Planområdet kommer att nås från allmän väg genom huvudgatan som anläggs genom det pågående genomförande av detaljplan för Täljöviken. Området kommer att även nås genom den befintliga Näs vägen samt av huvudgatan genom Kanalstaden.

Plan och genomförandebeskrivningen ändrar beskrivningen om idrottsändamål (Y) till kultur och fritidsändamål (R) samt tar bort i beskrivningen gällande u-områden eftersom den berör etapp 2.

På plankartan görs mindre justeringar i enlighet med Lantmäteriets yttrande.

3. Trafikverket Region Stockholm

Trafikverket har ingen erinran.

4. Trafikförvaltningen, Stockholms läns landsting

Trafikförvaltningen är positiv till kommunens ansats att skapa en hållbar stadsutveckling med fokus på effektiva och attraktiva transporter. Särskilt positivt är det att huvudgatan planeras till den första etappen för att kunna kollektivtrafikförsörja området från början. För att åstadkomma en attraktiv kollektivtrafik behöver dock framkomligheten prioriteras. I samrådsyttrande såg trafikförvaltningen en stor risk för framkomlighetsproblem och angav att det inte gick att garantera att området kommer att kunna trafikeras med busstrafik med föreslagen utformning. I samrådsredogörelsen anger kommunen att de avser att tydligare redovisa en god framkomlighet för kollektivtrafik i plan- och genomförandebeskrivningen. Trafikförvaltningen kan inte se vilka förbättringar som har skett sedan samrådet.

Trafikförvaltningen kan konstatera att huvudgata B planeras bli 16 meter bred och att hela huvudgatan föreslås få kantstensparkering. Att tillåta kantstensparkering på båda sidor på denna sträcka är inte förenligt med god framkomlighet för busstrafiken. Med hänvisning till kommunens intention att skapa förutsättningar för hållbart resande och att prioritera kollektivtrafik framför biltrafik, bör körbanans bredd ökas till 7 meter. Detta kan exempelvis åstadkommas genom att endast tillåta kantstensparkering på ena sidan.

I samrådsredogörelsen konstaterade trafikförvaltningen att det i hållbarhetsprogrammet beskrivs att kollektivtrafiken i stadsdelen kommer att koppla till Roslagsbanans stationer i såväl Åkers Runö som i centrala Åkersberga. Denna beskrivning kvarstår och bör tas bort då det inte är utrett om detta är den mest lämpliga sträckningen. Troligen är den inte det eftersom det är svårt att åstadkomma passning mellan spår- och busstrafik med en linje som går mellan två stationer.

Kommentar

Huvudgatan har till större del en körbanebredd på 7 meter. I det mest centrala stadspartiet, där farten ändå måste vara låg, har körbanebredden begränsats till 6,5 meter. Gaturummens vistelsemiljö har här prioriterats. Även små justeringar i måtten har stor betydelse för miljön. Kantstensparkering finns här i begränsad omfattning och funktionsremsan nyttjas istället i större utsträckning till sittplatser, träd och annan möblering. För att undvika backningsrörelser som hindrar framkomligheten föreslås för dessa kantstensparkeringar en längd på 7 meter. Kommunen för gärna

en dialog med Trafikförvaltning för vilka sträckor det inte är lämpligt med kantstensparkering.

Hållbarhetsprogram tar bort beskrivning om kollektivtrafik mellan två stationer.

5. Roslagsvatten AB

Roslagsvatten AB har följande synpunkter/förtydliganden att anföra. I plan- och genomförandebeskrivningen under rubriken vatten och avlopp ska texten kompletteras med att tryckstegring behövs. Under rubriken dagvatten ska fördröjning av dagvatten utgå ifrån årsmedelnederbörd istället för 5-årsregn.

Vid genomförandet av detaljplanen ska respektive byggherre/exploatör ta fram en fördjupad dagvattenutredning som redovisar hur dagvattnet omhändertas inom kvartersmark, för att uppnå kraven i planen med exempelvis fördröjningsmagasin.

I detaljplanen anges att kommunen ansvarar därefter för all framtida drift och underhåll av parkmark, förutom dagvattenanläggningarna. Här ska förtydligas att Österåkerkvatten sköter dagvattenanläggningarnas tekniska funktion. Det ska också kompletteras att område som planläggs som parkmark ska vara tillgänglig som sekundära avrinningsvägar vid kraftiga regn.

Roslagsvatten föreslår en komplettering av planbestämmelserna med markanvändning Park₁ - Parkområde med dagvattendamm (inom egenskapsgränsen markerad med damm) samt markanvändning Park₂ - Parkområde med ytor som reserveras för sekundära avrinningsvägar, enligt dagvattenplan.

Fler förslag är att tekniska anläggningar kompletteras med tryckstegring samt ändra en byggnadsteknisk bestämmelse b₁ till ”Inom kvarteret skall det finnas 1 m³ effektiv fördröjningsvolym för dagvatten per 100 m² kvartersmark. Volymen får göras mindre i den mån motsvarande mängd dagvatten kan infiltreras.”

Fler synpunkter är att risk för sulfidlor och artesiskt grundvatten bör beaktas i det fortsatta arbetet, exploateringskedet. Gällande gatubredd har man i detaljplan frångått Roslagsvattens standard på 8 m vid fasta hinder. Vi förutsätter att fortsatt planarbete ej ökar dessa sträckor.

Roslagsvatten har inget att anmärka gällande avfall.

Kommentar

Plan- och genomförandebeskrivningen kompletteras med kompletterande och justerade uppgifter om dagvattenhanteringen. Plan och genomförandebeskrivningen beskriver att några parker ska tillåta att stora vattenflöden ska kunna passera. Detaljplanen har ingen ytterligare reglering av dagvattenhantering på allmän plats. Plankartans b₁-bestämmelse ändras till 1 m³ fördröjningsvolym dagvatten per 100 m² kvartersmark.

Plan och genomförandebeskrivningen kompletteras anseende tryckstegring. Plankartan kompletteras med en planbestämmelse med teknisk anläggning, tryckstegring.

6. Armada

Armada har tittat på föreslagna platser för S, förskola respektive skola. Armada har tagit del av kommunens övergripande plan för utbyggnad av nya förskolor och skolor 2017-2040, SKOL15 2016/0035.

Armada undrar om skoltomten avses för F-6 eller F-9, 2-3 parallell. Tillåten byggnadsarea (BYA) 2500 m², två våningar + souterrängvåning samt 12 meter i byggnadshöjd. Detta betyder i respektive fall:

- F-6 2 Parallell 420 elever ca 5 450 m² BTA
- F-6 3 parallell 630 elever ca 8 200 m² BTA
- F-9 2 parallell 600 elever ca 7 800 m² BTA
- F-9 3 parallell 900 elever ca 11 700 m² BTA

Ovanstående innebär att möjlig byggnadsyta utökas eller att antalet tillåtna våningar ökas. Utomhus bör friyta/elev vara 30 m² och en del av den bör vara plan. Har trafik studerat plats för parkeringar, leveranser, avfall, avlämning och hämtning? Yta för detta skall också inräknas. Angöring kommer att ske över gång- och cykelbana.

Vad som gäller för idrottshall. En storlek på 20x40 meter, antal omklädningsrum, läktare och café? Tillåten byggnadshöjd i föreslagen detaljplan är 11 m. Om hall lika Skärgårdsstad behövs ca 2 000 m² BYA. Tillåten höjd ändras till 13,0. Tomten är starkt kuperad vilket innebär fördyrande grund och anläggningskostnader. Har kommunen studerat plats för parkeringar, leveranser, avfall, avlämning och hämtning? Angöring kommer att ske över gång- och cykelbana.

Förskola för 100-150 elever. Tillåten BYA 2500, två våningar + souterrängvåning samt byggnadshöjd på 10 meter. Tillåten BYA är tillräcklig då den kan byggas i två plan + souterräng. Tillåten byggnadshöjd utökas till 12m. I och med ändrad placering av byggnaden blir det brant angöring till fastigheten. Kan lekutrustning placeras på "prick"-marken? Utomhus bör friyta/elev vara 40 m² utöver detta tillkommer yta för angöring/parkering. Får intilliggande parkering nyttjas av förskolan? Har kommunen studerat plats för parkeringar, leveranser, avfall, avlämning och hämtning? Angöring kommer att ske över gång- och cykelbana.

Förskola för 100-150 elever. Tillåten BYA 900 m², två våningar samt byggnadshöjd på 8 m. Tillåten BYA är tillräcklig då den skall byggas i två plan. Tillåten byggnadshöjd utökas till 12m. Utomhus bör friyta/elev vara 40 m² utöver detta tillkommer yta för angöring/parkering. Får intilliggande parkering och torg nyttjas av förskolan? Har trafik studerat plats för parkeringar, leveranser, avfall, avlämning och hämtning?

Kommentar

Detaljplanen avser att möjliggöra för tre-parallell F-6 alternativt två-parallell F-9 skola. Byggrätt plus byggnadshöjd ökas till att möjliggöra 3 x 2900 m² skolbyggnad. Området för skola utökas i huvudsak norrut utan att beröra natur- och kulturvärden. Friyta på minst 30 m² kommer ändå inte vid en fullt utbyggd skola att uppnås. Här har kommunen bedömt att angränsande idrottsplats plus angränsande naturområde kan kompensera för detta utrymmesbehov. En förprojektering har upprättats inför ett antagande. I samband med det har kommunen studerat skolans behov av parkering, leveranser, avlämning, hämtning m.m.

För idrottsbhall ändras byggnadshöjd till 13 meter. Byggnadsarea för idrottsbhall regleras inte genom en bestämmelse.

Den södra förskolan flyttas något med hänsyn till fornlämning samtidigt som förskolans totala yta ökas något. En friyta på 40 m² innebär här drygt 100 elever. Byggnadshöjd (takfot) ändras till 9 m.

För båda förskolorna är intilliggande parkering möjlig att nyttja för dessa verksamheter.

7. Storstockholms brandförsvaret

Yttrandet från Storstockholms brandförsvaret behandlar hantering av olycksrisker samt möjlighet till räddningsinsatser. Olycksrisker samt möjlighet till räddningsinsats ska beaktas i planprocessen för att tillgodose krav på hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, enligt plan- och bygglagen (SFS 2010:900). Olycksrisker är dessutom att betrakta som en olägenhet enligt miljöbalken (SFS 1998:808) och ska beaktas i behovsbedömningar för planer och program samt eventuella miljökonsekvensbeskrivningar (MKB).

SSBF har tidigare yttrat sig i detta ärende i samrådet (2015-11-20). Utifrån riskidentifieringen som gjordes då fann SSBF inga riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedömdes kunna medföra förhöjda risknivåer. Risker såsom översvämningar samt ras och skred är också av vikt att utreda och hantera men ligger utanför SSBF:s kompetensområde.

I samband med släckinsats måste framkomlighet till byggnader för SSBF:s räddningsfordon beaktas. Enligt Boverkets byggregler bör avståndet mellan körbar väg och byggnadens angreppspunkt för räddningsinsats inte överstiga 50 meter. Med angreppspunkt för räddningsinsats menas entréer/tillträdesvägar till byggnadens olika delar. Detta är i grunden en projekteringsfråga, men den bör möjliggöras i plan.

För att SSBF:s fordon ska kunna framföras krävs normalt BK₂-väg. Ibland behöver så kallade räddningsvägar upprättas för att räddningstjänstens fordon ska kunna nå fram till byggnader. I SSBF:s vägledningsdokument VL2014-093 beskrivs de förutsättningar som krävs för en räddningsväg.

Vid en eventuell räddningsinsats är det en stor fördel att kunna komma nära byggnader med räddningstjänstens höjdfordon. SSBF önskar att skolgården/byggnaden planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadens fasad skapas. Detta då dessa fordon ofta används i släckningsarbete vid bränder i denna typ av verksamhet.

Enligt tillgängligt underlag bedömer SSBF det som troligt att räddningstjänstens utrustning kommer nyttjas vid alternativ utrymning från den planerade bebyggelsen. Om så är fallet bör det i planprocessen säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegutrustning är möjlig. Detta kräver även att uppställningsplatser för höjdfordon eller bärbara stegar anordnas. SSBF:s möjligheter att hjälpa till vid stegutrymning beskrivs närmare i vägledningsdokument VL2014-09.

Träd och annan vegetation får inte hindra räddningstjänstens framkomlighet eller åtkomlighet vid insats. Enligt illustrationsbild och fotomontage för gator ser träd ut att planteras längs med gatorna, mellan gata och husfasad. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från dessa byggnader bör trädens placering studeras närmare så att de inte påverkar åtkomligheten negativt. Tänk på att lösningen ska vara hållbar över tid då exempelvis träd och annan vegetation växer i storlek.

Enligt underlaget som SSBF tagit del av ser det ut som att utöver antal våningsplan får en extra våning inredas på högst 12 % av tillåten byggnadsarea för friliggande småhus och på högst 8 % för andra byggnader vilket medför att dessa är indragna/inskjutna från fasad. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från dessa våningsplan bör det säkerställas att våra höjdfordon kan nå dessa. Inskjutna våningsplan kan ibland omöjliggöra åtkomlighet, beroende på vinkel.

Vid planering av ny bebyggelse behöver hänsyn tas till tillgång av brandvatten. Då kommunalt vatten planeras till området är det fördelaktigt om brandposter kan planeras in samtidigt. SSBF anser därför att behovet av nya brandposter vid området bör ses över inom ramen för planen. För ett konventionellt brandpostsystem rekommenderar SSBF ett avstånd om 75 meter från brandpost till uppställningsplats för räddningsfordon, dvs. 150 meter mellan två brandposter. Mer information om SSBF:s syn gällande brandvatten finns i vägledningsdokument VL 2014-12.

SSBF rekommenderar fortsatt samverkan kring frågorna avseende möjlighet till räddningsinsatser om det finns osäkerhet i hur ovanstående yttrande ska beaktas i resterande del av planprocessen.

Kommentar

Föreslagen bebyggelse ligger inom 50 meter från närmaste gata. För skolan och förskola föreslås en placering mot gata men detaljplanen medger här ett längre avstånd. När det gäller trädplanteringar utmed huvudgata eller vindsinredning av bebyggelse m.m. är det lämpligt att SSBF tillfrågas vid projektering eller prövning av lov. I övrigt avser kommunen att följa brandförsvarets rekommendationer.

8. Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen har sedan 2009 framfört att det aktuella området är klart olämpligt att exploatera och också utvecklat skälen till detta. Invändningarna kvarstår. En exploatering i närtid innebär dessutom att bostadsbebyggelsen hamnar i periferin, vilket oundvikligen medför en kraftig ökning av biltrafiken till och bortom tätorten, med kraftigt ökade klimatpåverkande utsläpp som följd. En bättre precisering av biltrafikens inverkan på de klimatpåverkande utsläppen och på djurlivet och förslag till konsekvenslindrande åtgärder efterlyses.

Strandängarna runt hela Täljöviken, inklusive de som gränsar mot Näsängen, samt själva vattenområdet och inflödet genom bäcken från Lillträsk innehåller naturvärden som är unika för kommunen. Områdets värde som en tillgång till natur- och friluftsupplevelser för en ökande befolkning minskas och några andra grönområden utmed kusten som är tillgängliga finns inte i Åkersbergas närhet. Området har av

kommunen utpekats som ett ekologiskt särskilt känsligt område, s k ESKO, i den gällande översiktsplanen. Enligt Miljöbalken (3:e kapitlet, 3:e §) ska sådana områden så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Det är därför klart positivt från naturskyddssynpunkt att den småbåtshamn som fanns i den tidigare detaljplanen har tagits bort. Och den genomarbetade skötselplan som har tagits fram för hela strandängsområdet bejakas starkt från naturvårdssynpunkt.

Samtidigt är detaljplanen något otydlig när det gäller hur strandängarna och naturområdet ska skyddas och avgränsas från bostadsområdet och de allmänna ytor som hör till det. En avgränsning behövs, både för att förstärka naturupplevelserna för boende och besökare och för att skydda växt- och djurlivet. Två åtgärder behövs. Dels bör hela strandängsområdet från Näsuddens naturreservat och fram till Svinninge marina göras till naturreservat. Dels bör strandängarna hela vägen markeras tydligt genom olika former av stängsel.

Vidare bör detaljplanen vara mer restriktiv när det gäller vissa aktiviteter som kan vara alltför störande för det växt- och djurliv som ska skyddas, främst när det gäller arter som är knutna till vattnet. Planerna på att anlägga en lång pir, där det idag bara finns en liten och sällan använd brygga, och att bygga både kallbadhus och restaurang på piren samt ett antal bodar vid pirens landfäste motsätter vi oss av dessa skäl bestämt.

Detaljplanen medför betydande konsekvenser för växt- och djurliv. Det är därför helt nödvändigt att kommunen ansvarar för noggrann och årlig uppföljning, under en lång följd av år, och är beredd att vidta åtgärder när det behövs. Det gäller också konsekvenser i form av ökat slitage och störningar i Näsuddens naturreservat. Där borde man ha gjort en seriös bedömning med ledning av erfarenheter från andra liknande områden och ha föreslagit eventuella åtgärder!

Planen syftar till att utveckla området Näsängen som en del i den stadsmässiga utvecklingen av området Kanalstaden - Näsängen - Täljöviken. Planen syftar också till att ge möjligheter till en hållbar stadsutveckling med såväl bostäder och lokala verksamheter som service. Inom området föreslås den allmänna platsen, som innehåller rikligt med natur och parker, få kommunalt huvudmannaskap.

Naturskyddsföreningen tar i yttrandet främst upp frågor som rör ekologiskt hållbar utveckling av området. Vi fokuserar särskilt på strandängarna och de områden som gränsar till dem, samt på konsekvenser för det närbelägna naturreservatet Näsudden. När det gäller naturvärden inom planområdet i övrigt bedömer vi att den till planen fogade MKBn i stort innehåller lämpliga skötselåtgärder och kompensatoriska åtgärder och tar de hänsyn som är rimliga i sammanhanget.

Naturskyddsföreningen har sedan 2009 framfört att det aktuella området är klart olämpligt att exploatera och också utvecklat skälen till detta, senast i vårt samrådsyttrande 2015-11-23 : Stora redovisade naturvärden påverkas negativt. Områdets värde som en tillgång till natur- och friluftsupplevelser för en ökande befolkning minskas och några andra grönområden utmed kusten som är tillgängliga finns inte i Åkersbergas närhet. Det nyligen inrättade naturreservatet Näsudden kommer att utsättas för stort slitage och riskerar att förlora en del av sin funktion.

Det nationella intresset för att bevara jordbruksmark jfr. Miljöbalken, 5 kap, 4 §), i synnerhet för närodling, åsidosätts. Några alternativa lokaliseringar för ett bostadsområde av den föreslagna storleken, och motiveringar till det gjorda valet av lokalisering, redovisas inte i MKBn, trots krav i gällande EU-direktiv om miljöbedömning. Senast i vårt yttrande 2015 framhöll vi att MKBn är otillräcklig och missvisande och att detaljplanen därför inte borde antas. Trots en del förbättringar jämfört med den förra versionen av detaljplanen kvarstår dessa invändningar.

En exploatering i närtid innebär att bostadsbebyggelsen hamnar i periferin. Den service som planeras inom området kommer aldrig att kunna tillgodose de boendes alla behov, utan man kommer att vara hänvisad till att tillgodose servicebehoven i centralorten Åkersberga och längre bort. Till detta kommer biltrafiken från alla besök till området, som kommer att genereras enligt planen. Det skapar oundvikligen ett bilberoende redan från början, som också kommer att bli bestående. Den väntade trafikökningen nämns också som något negativt i MKB:n. Lokaliseringen bryter vidare mot principen och riktlinjerna för den nya Översiktsplanen för Österåker om att ny bebyggelse bör förläggas nära befintlig kollektivtrafik. Följden blir kraftigt ökade klimatpåverkande utsläpp. Helt i strid med gällande nationella miljömål och de lokala miljömål som har antagits av kommunfullmäktige så sent som i oktober 2016.

Anmärkningsvärt nog görs inga som helst försök att uppskatta trafikökningen eller miljökonsekvenserna av den i MKB:n. Ett omnämnande av att utsläppen inte bedöms bli så omfattande att de medför hälsorisker, är i princip allt och några förslag till konsekvenslindrande åtgärder lämnas inte.

Miljökonsekvenserna skulle delvis kunna lindras om man inväntade att Västra Kanalstaden först byggdes ut enligt den övergripande planen på ett sammanhängande bebyggelseområde Kanalstaden - Näsängen - Täljöviken. En sådan ordningsföljd i exploateringen skulle ge ett betydligt bättre underlag för en successiv utbyggnad av en tät kollektivtrafik och hålla tillbaka ökningen av biltrafiken.

Förutom att ge upphov till omfattande klimatpåverkande utsläpp kan den ökade biltrafiken, där det tidigare inte har varit någon biltrafik alls, få negativa effekter på djurlivet. Den kan bland annat fungera som en spridningsbarriär för vissa djurarter och därmed få konsekvenser för den biologiska mångfalden. Detta redovisas bara summariskt i MKBn, vilket vi påpekade redan i vårt förra yttrande. En bättre precisering och förslag till konsekvenslindrande åtgärder efterlyses.

Strandängarna runt hela Täljöviken inklusive de som gränsar mot Näsängen, samt själva vattenområdet och inflödet genom bäcken från Lillträsk, innehåller väl redovisade naturvärden som är unika för kommunen. Det är därför klart positivt från naturskyddssynpunkt att den småbåtshamn som fanns i den tidigare detaljplanen, med alla de störningar och negativa effekter på miljön som den skulle ha medfört, har tagits bort från detaljplanen.

Samtidigt är detaljplanen något otydlig när det gäller hur strandängarna och naturområdet ska skyddas och avgränsas från det planerade bostadsområdet och de allmänna ytor som hör till det. Två åtgärder behövs här, enligt vår uppfattning.

För det första bör hela strandängsområdet från Näsuddens naturreservat och fram till Svinninge marina göras till naturreservat, som en förlängning av det redan befintliga reservatet. Täljöviken är av unikt naturvärde inom kommunen som den sista oexploaterade och icke privatiserade viken av stor betydelse för djurliv och flora. Området har av kommunen utpekats som ett ekologiskt särskilt känsligt område, s k ESKO, i den gällande översiktsplanen. Enligt Miljöbalken (3:e kapitlet, 3:e §) ska sådana områden så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Att göra området till naturreservat är därför helt konsekvent och en naturlig följdåtgärd. En fördel är då att kommunen lätt kan utfärda de föreskrifter som kan visa sig behövas när det gäller tillträde, vad som är tillåtet och inte tillåtet inom reservatet osv.

För det andra bör strandängarna hela vägen markeras tydligt genom stängsel, både för att skydda den biologiska mångfalden och för att bevara de naturvärden som torde göra området attraktivt för såväl boende som besökare. Planhandlingarna är något otydliga på den punkten. Stängslen kan självklart utformas olika beroende på om vissa delar hävdas genom slätter eller bete. Det skulle till exempel kunna bli fråga om en gammaldags gårdsgård vissa sträckor och nätstängsel för kreatur andra sträckor, med stöttor eller grindar för naturbesökare på väl valda ställen. Detta skulle bli en tydlig markering av en gräns mellan bostadsområde och naturmark och därmed också förstärka en besökares upplevelse av att vara besökare i ett naturområde. En på detta sätt tydligt markerad gräns skulle också kunna ge upphov till positiva sidoeffekter om man med hjälp av skyltar eller på annat sätt upplyser besökare om hur strandängar och deras växt- och djurliv fungerar, vilken betydelse kreatursbete har för den biologiska mångfalden osv! Detaljplanen andas också sådana ambitioner, vilket noteras som positivt.

En väl genomarbetad och ambitiös skötselplan har inarbetats i gestaltningsprogrammet. Den omfattar hela strandängsområdet, från Svinninge marina på Täljövikens södra sida och ända fram till Näsuddens naturreservat, inklusive bäcken från Lillträsk. Den utvisar en helhetssyn på den planerade exploateringen, bygger på en tydlig målbild och redovisar naturvärden och lämpliga åtgärder på ett trovärdigt sätt. Den innehåller åtgärder av en rad olika slag, exempelvis återskapande av en blå bärd, anordningar för att underlätta naturstudier, anläggande av risvasar i vassområdet, hävd av strandängarna och återställande av fiskens vandringsvägar ända till Lillträsk.

Åtgärderna i gestaltningsprogrammet och skötselplanen bejakas starkt från naturvårdssynpunkt, även när det gäller de delar av området som ligger utanför den aktuella detaljplanen. Det är enligt vår uppfattning helt nödvändigt att alla dessa åtgärder, inom hela området, omfattas av beslut som rör själva detaljplanen. Endast då finns möjligheter att återställa och bevara områdets kvaliteter och biologiska mångfald när det gäller såväl växt- som fisk- och fågelliv. Det är också av största vikt att gestaltningsprogrammet och skötselplanen verkligen följs och att åtgärderna genomförs på avsett sätt. Kommunen har här ett stort ansvar för upphandling och uppföljning av såväl engångsåtgärder som löpande skötsel. Föreningen har för sin del åtagit sig att på olika sätt medverka i ett planerat restaureringsprojekt Täljövikens strandängar, i syfte att bidra till en positiv utveckling av naturen i området.

Om strandängarna ska förbli och utvecklas som just strandängar bör de som nämnts skyddas och avgränsas på ett tydligt sätt, vilket också tas upp i skötselplanen. Annars är risken betydande att grönyrtorna i bostadsområdet utvidgas undan för undan, så att

strandängarna allteftersom övergår till att bli bollplaner, parkeringsplatser, festplatser och plats för Valborgs- och midsommarfirande osv.

Vidare bör också själva detaljplanen vara mer restriktiv när det gäller vissa aktiviteter som kan vara alltför störande för det växt- och djurliv som ska skyddas. Aktiviteter som bollspel, midsommarfirande, boule, hundrastgård etc bör helst undvikas på angränsande allmänna grönytor.

Av samma skäl är vi också kritiska till planerna på att anlägga en lång pir, där det idag bara finns en liten och sällan använd brygga, och att uppföra både kallbadhus med ponton för bad och restaurang på piren, samt ett antal bodar vid pirens landfäste. Allt detta torde i sin tur ge upphov till krav på parkeringsplatser i anslutning till piren. Följden blir ofrånkomligen störningar av djurlivet vid stranden och i vattnet från alla besökare som ska lockas till piren. Enligt MKBn (sid. 63) skulle detta sammantaget medföra risk för märkbart negativa konsekvenser för arter som är knutna till vattnet. Piren och bodarna skulle också kräva ett visst upphävande av strandskyddet, vilket vi menar är helt obefogat.

De allmänna intressen av tillgång till vatten för bad som åberopas i detaljplanen som stöd för utbyggnad av piren kan således omöjligt väga tyngre än allmänintresset att bevara naturen, i synnerhet som en badplats med anpassning för funktionshinderade planeras närmare gränsen till naturreservatet. Vidare finns det gott om badplatser på andra ställen i kommunen, vilka enkelt kan anpassas. Och det finns inget allmänintresse av att just de som råkar bo i Näsängen ska ha tillgång till havsbad på gångavstånd!

Motsvarande gäller de planerade bodarna och en restaurang med utsikt mot vikens vatten. Restaurangen och bodarna kan med lätthet placeras på annan plats inom området, till exempel högre upp längs den gata som mynnar vid pirens landfäste. Och några särskilda anordningar för att underlätta angöring av småbåtar till en pir behövs inte heller. Möjligen skulle en enda mindre bod med möjligheter att informera besökare om strandängens växt- och djurliv passa bra i sammanhanget, ungefär där en sjöbod ligger idag.

Vi motsätter oss alltså bestämt planerna på en pir med restaurang och badanordningar, liksom ett flertal bodar i anslutning till eller nära pirens landfäste. Följaktligen bör det inte heller få anläggas en parkeringsplats här.

Om piren ändå byggs, bör den enbart ges funktioner, som är bättre anpassade till dess läge i strandzonen och dess utsträckning i den känsliga Täljöviken. Sådana funktioner nämns också i detaljplanen. Att använda en pir som plattform för studier av fisk- och fågelliv på strandängen och i vassen och att förse den med anordningar för detta, inklusive bord och sittplatser för förtäring av medhavd matsäck, kan ses lämpligt i sammanhanget. Allmänhetens upplevelse av naturen torde för övrigt då också bli större än om en pir skulle förse med restaurang och kallbadhus som skymmer sikten mot viken och drar till sig stora mängder besökare under en stor del av året.

Trots att vi tog upp det i samrådsyttrande år 2015, har MKBn inte närmare behandlat konsekvenserna för det närbelägna Näsuddens naturreservat av att ta bortemot 6 000 boende plus deras besökare och husdjur som grannar inom 600 m från

reservatsgränsen. Risken är påtaglig att det leder till störningar och slitage av olika slag som förminskar naturvärdena i reservatet. Det enda som nämns i MKBn är att den ökade tillgängligheten kan leda till flera besökare och ett ökat slitage och därmed ge underlag för ökad skötsel. Där borde man i MKBn ha gjort en seriös bedömning med ledning av erfarenheter från andra liknande områden, och ha föreslagit eventuella konsekvenslindrande åtgärder!

Detaljplanen medför enligt MK.Bn betydande konsekvenser för växt- och djurliv. Olika slag av åtgärder för att mildra konsekvenserna och kompensera för förlust av ekosystemtjänster föreslås också, vilket i och för sig noteras som positivt. Det är samtidigt helt nödvändigt att kommunen ansvarar för dels tidiga inventeringar av flora och fauna redan före exploateringen, dels noggrann och årlig uppföljning, under en lång följd av år. MKBn behandlar också kraven på detta på ett bra sätt. Det gäller uppföljning av både utvecklingen av växt- och djurliv, och de åtgärder som anges i MKB och skötselplan. Det är självfallet också nödvändigt att kommunen är beredd att vidta åtgärder när det behövs.

Kommentar

Kommunen har i översiktsplanen pekat ut att en tätortsutveckling av Åkersberga ska ske västerut där bl.a. denna del av Näsälvön ingår. I den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken tog kommunen ställning till att kommande bebyggelse till stor del ska hamna på jordbruksmark och att istället spara skogsmark, vilken i regel har högre naturvärden. Ställningstagandena innebar också en avvägning mellan tätortsutveckling och tillgång till naturområden. I den nya översiktsplanen pekas dessutom Näsängen ut som en lokal knutpunkt.

Precis som Naturskyddsföreningen skriver innebär ett naturreservat fördelen att kommunen lättare kan utfärda föreskrifter gällande tillträde, vad som är tillåtet och inte tillåtet inom reservatet osv. Kommunen har övervägt en vidgning av naturreservatet, men funnit att reglering med detaljplan tillsammans med en upprättad skötselplan ger tillräckligt skydd för strandängarna. Ett syfte med detaljplanen är att värna växt och djurlivet på strandängarna samtidigt som allmän plats innebär att området ska vara tillgänglig för alla. Därför antyder detaljplanen precis som Naturskyddsföreningen har noterat skyddsåtgärder såsom t.ex. stängsel som kan lösas genom stöttor eller liknande.

Det förefaller kanske inte helt naturligt men det finns flera skäl till att Näsängen har föregått Kanalstaden vid en planläggning av Näsälvön.

När det gäller betydande konsekvenser för växt- och djurliv så bevisas detta i MKBn. Skötselplanen avser att anpassas till planerad bebyggelse.

Gällande pir/ brygga se kommentar till Länsstyrelsen i Stockholms län.

9. Österåkers hembygds- och fornminnesförening

Österåkers hembygds- och fornminnesförening har lämnat in ett yttrande som är nästan samma som deras yttrande under samrådet.

Som Österåkers hembygds- och fornminnesförening framfört i tidigare ärenden för Näsområdet, så motsätter de sig bestämt att åkermarken vid Näs gård, även i detta förslag, tas i anspråk för bostadsbyggande. Det är häpnadsväckande, och synnerligen

överraskande, att kommunen nu i ett detaljplaneförslag presenterar ett bostadsbyggande som är mångdubbelt mer omfattande än den exploatering som beskrivs i översiktsplaneringen!

Vi har vid flera tidigare tillfällen framfört att det är förödande för vår kommuns kulturella arv och naturupplevelser att ta i anspråk området vid Täljöviken för bostadsbyggande. Hela området från Tuna till Gottsundaborgen och upp till Garnsviken andas vår historia - från äldre järnålder till medeltiden. Även en begränsad byggnation kommer att leda till att det blir meningslöst för en bonde att fortsätta en agrar verksamhet i området. De nu föreslagna planerna kommer att beröra den bästa åkerjorden på Näs, mark som är av nationellt intresse. Vi anser att detaljplaneförslaget för näsängen är alldeles för exploateringsstyrt. Man saknar uppenbarligen en övergripande förståelse för kommunens natur- och kulturvärden. Det vore ett allvarligt och oåterkalleligt ingrepp i en uråldrig och fornminnesrik kultur och naturmiljö att bebygga fälten vid Näs gård.

Kommunfullmäktige har under 2011 antagit en ståndpunkt som uttrycker att Långhundraledens sträckningar i vår kommun skall betraktas som riksintresse. I planhandlingarna tas detta ej ad notam. Samtidigt har fullmäktige antagit planeringsriktlinjer för Grönstrukturen som bl.a. uttrycker att "En långsiktigt hållbar utveckling i kommunen, inbegriper en strategisk markanvändning som möjliggör ett effektivt nyttjande av jordbruksmark, skogsmark och vattenområden. Bevarandet av produktiva jordbruksmarker är särskilt viktigt". "Tätortsutveckling i närheten av jordbruksverksamhet bör genomföras i samråd med brukare, så att möjligheterna till tätortsnära jordbruk bevaras". Trots detta vill man även med det aktuella planförslaget göra tvärtemot.

Jordbruksdriften vid Näs värnar om det historiska landskapet. Den bidrar till att upprätthålla och utveckla den biologiska mångfalden och andra naturvärden, inklusive skötseln av Näsuddens naturreservat och strandängarna. Den tillhandahåller upplevelsen av ett tätortsnära jordbruk, erbjuder en sällsynt rekreationsmiljö, bidrar till folkhushållningens matproduktion, håller Näs gårds historiska byggnader i stånd o.s.v. Genom jordbruket ombesörjs automatiskt skötseln av allt detta. Ett nedlagt jordbruk leder direkt till att denna verksamhet måste bekostas via skattsedeln. Hela den historiska miljön kring Näs gård kommer att försvinna. Inklusive de stora och i delar unika ekonomibyggnaderna på gården. Gårdsområdet med anor som boplats från järnåldern och med sin fyndplats för den största silverskatten på svenska fastlandet, kommer helt att utraderas. Se Stockholms läns museums rapport 2004:5, Täljöviken – Kulturgeografisk analys.

Enligt vår uppfattning finns inget så viktigt samhällsintresse som motiverar att bygga just på åkrarna vid Täljöviken. Det finns alternativ med inriktning så att den unika natur- och kulturmiljön bevaras och utvecklas, samtidigt som en fortsatt jordbruksdrift i någon form kan behållas.

Näsudden och Täljöviken - Näs ligger i Österåkers inre skärgård, den enda orörda och lätt tillgängliga delen i Åkersbergas närhet. Området är livligt utnyttjat för ett mångsidigt fritidsliv. Det långsträckt öppna landskapet vid Näs är enastående i vår kommun. Det ger en fantastisk avstressande effekt för den nutidsmänniska som rör sig där. Med tanke på tänkt framtida exploatering i omgivningarna, i Täljö och

Svinninge, så är det oerhört intressant att kunna bevara ett större natur- och rekreationsområde som får stor betydelse för de omkringboende och själva tätorten Åkersberga. Samtidigt är Täljövikens stränder, främst vattenmiljön, en unik och känslig lokal för fågel och fisklivet.

Vårt alternativ är att ny bebyggelse lokaliseras närmare Runö station. Detta innebär att man kommer närmare allmänna kommunikationer och service. En sådan lokalisering av bebyggelsen är även klimatanpassad genom att undvika låglänta områden i riskzonen för högt vattenstånd och dåliga grundförhållanden, och genom att minska bilanvändning.

Vidare anser vi att Näs gård med åker och betesmarker vid stränderna runt Täljöviken skall anslutas till naturreservatet Näsudden. Strandområdet kan göras tillgängligt för allmänheten även om jordbruket fortgår.

Ett sådant reservat uppfyller fullt ut planförfattarnas ambition att "göra området vid Täljöviken tillgängligt för allmänheten som rekreationsområde, samtidigt som dess natur och kulturvärden samt vattenkontakt värnas och stärks." De allra flesta av det som räknas till förslaget positiva sidor kan uppfyllas med vårt föreslagna alternativ, samtidigt som de negativa sidorna undviks.

Vi anser också att beslutet att beteckna Långhundraledens västra sträckning som riksintresse, innebär att man även ska inrätta någon form av anslutande skydd för stråket Lillträsket - Storträsket -Stava. Vi förutsätter att kommunfullmäktige, i en så viktig fråga som en eventuell exploatering av Näsområdet, får fler genomarbetade alternativ att ta ställning till än de nu föreslagna detaljplanerna. Ett nollalternativ är inte det enda alternativet.

Österåkers hembygds- och fornminnesförening har nu konstaterat att flertalet av de synpunkter som vi framfört i våra tidigare yttranden i ärendet inte har fått något som helst genomslag i de nu aktuella programförslagen. Vi vidhåller dock våra ståndpunkter och återkommer här i några för oss särskilt viktiga frågor. I övrigt hänvisar vi till vad vi anfört i våra yttranden 19 december 2005, 24 april 2006, 8 december 2009, 23 april 2011, 6 mars 2012 och 20 mars 2013.

Från vår utgångspunkt är utvecklingen för Näsområdet den enskilt viktigaste frågan i utvecklingen av Åkersberga västerut. Vi framhöll i våra tidigare yttranden i ärendet att det vore ett allvarligt ingrepp i en uråldrig och fornminnesrik kultur- och naturmiljö att bebygga fälten sydväst och sydöst om Näs gård. Landskapet skulle då få en helt annan karaktär. En av varsamt jordbruk danad utveckling under århundraden skulle brytas oåterkalleligen. Idag sker skötseln av det öppna landskapet, strandängarna och skötseln av Näsuddens naturreservat som en del av lantgårdens ekonomi. Blir detaljplanens byggande verklighet så måste all lantbruksverksamhet inom Näsområdet utföras på annat sätt och bekostas via skattsedeln. Vad kommer t.ex. att ske med de öppna fälten mellan Runö kursgård och Näsudden? Det kanske blir en stor gräsmatta som kommunen får sköta. Kommunen måste då ta ansvar för - och bekosta - att landskapet behålls öppet. Sverige har ratificerat den Europeiska Landskapskonventionen och den måste nu få tydliga konsekvenser för ett ärende som detta.

Länsstyrelsen har den 27/1 2010 yttrat sig över Program för detaljplan Täljöviken-Näs. De frågor som man särskilt betonar är: 1) Kommunikationsfrågorna - en långsiktigt hållbar och säker lösning måste skapas. 2) Områdets höga naturvärden - på land och vatten. Båttrafik på viken utpekats som störande faktor. 3) Allmänhetens tillgänglighet till området - med skydd för växter och djur i åtanke. 4) Bevarande av strandskyddet. 5) Skydda och bevara den värdefulla miljön kring Näs gård. Ett hot att jordbruket upphör och att kulturhistoriska värdefulla element försvinner. 6) Värnandet av Trälhavets vattenkvalitet. 7) Risker för översvämningar, sättningar och skredinstabila markförhållanden. 8) En förändrad landskapsbild - att värna om ett rikt odlingslandskap. Dessa punkter anser vi besvarade av de förslag som vi här framlägger för alternativ lokalisering och utvidgat naturreservat.

Man nämner tidigare i kommentarerna till den fördjupade översiktsplanen att stora delar av jordbruksmarken kommer att tas i anspråk för andra ändamål än jordbruksdrift. Länsstyrelsen ifrågasätter om detta är förenligt med intentionerna i Miljöbalken (3 kap. 1§) och Plan- och bygglagen (2 kap. 1 §) som stadgar att mark och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka de är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Med det aktuella planförslaget blir det inte möjligt att bedriva traditionellt jordbruk i området.

Det finns i sammanhanget anledning att erinra om att de stora markägarna inte har någon given byggrätt. Byggrätt kan de endast få genom kommunens användning av sitt planmonopol.

Går det att motivera att brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar? Detta får enligt Miljöbalken 3 kap. 4 § endast ske om det behövs för väsentliga samhällsintressen och att detta behov inte kan tillgodoses på ett annat och tillfredsställande sätt. Det främsta argumentet för att exploatera Näs halvön syns därvid vara en hänvisning till det regionala utvecklingsprogrammet RUFSS 2001 och till prognoser som förutspår att 100 000 nya invånare kommer att behöva bostäder i nordostregionen inom en 30-årsperiod.

Enligt vår uppfattning redovisar detaljplaneförslaget på intet sätt något så viktigt samhällsintresse som motiverar att ta i anspråk just Näsområdets brukningsbara åkermark för bebyggelse. RUFSS 2001 och osäkra befolkningsprognoser är inte skäl nog. Det finns ju alternativ.

Vi har i det nu aktuella förslaget till detaljplan inte funnit något som ger anledning till att mildra vår tidigare kritik. Vi kan således inte se någon som helst rim och reson i att kommunen gör sig urarva på ett 1000-årigt kulturlandskap, oåterkalleligt, bara för att vissa familjer skall få förmånen att bo attraktivt nära vattnet och för att exploatörerna skall kunna maximera sin vinst. Vi har inte motsatt oss att markägaren får exploatera området som är tänkt att bli en viktig del i den nya "Kanalstaden", även om där är många byggnadstekniska problem att lösa. Likaså motsätter vi oss inte exploateringen av området vid Persborg. Dock är det en högst onödig kläfnigrighet som tar sig uttryck i byggandet av en förskola intill den fina miljön vid Parkvillan och den planterade ekskogen.

Om nu vår kommun ändå väljer att lägga fast en plan som innebär en exploatering enligt de nuvarande förslaget, anser vi att det vore oärligt att inte samtidigt klart beskriva konsekvenserna i form av nedlagt jordbruk, förändrad landskapsbild och ett

oåterkalleligt ingrepp i en historisk kulturmiljö. Redovisningen av de konsekvenser som tas fram i MKB:n begränsar sig till några "positiva värden". Landskapet växer igen om inte kommunen satsar stora resurser för att sköta området. Om däremot jordbruksdriften vid Täljöviken får fortleva och utvecklas kommer naturvärdena och den biologiska mångfalden också att bestå och kunna utvecklas.

Till planförslagen har man tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). I en tidigare MKB:s sammanfattning står att inga riksintressen för kulturen påverkas. Detta gäller inte längre sedan kommunfullmäktige beslutat om att sådant skall gälla för Långhundraleden. Den nya MKB nämner även riksintresse för kust och skärgård och höga värden vid olika naturmiljöklassningar. Ändå anger man att det inte bedöms orsaka någon påtaglig skada på riksintresset. Man häpnar när man i förslaget skriver att den föreslagna bebyggelsen, på ca 380 hushåll, är en försiktig exploatering av "bystorlek"! Planen bygger en stadsdel och är dessutom en del av en totalt mycket större exploatering av Näsområdet

Man uttrycker även en osäkerhet om Näs gård har koppling till leden. Mot detta tvivel kan t.ex. anföras att Näs löd under kungsgården i Husby och Biskopsruna och att man invid Näs bytomt funnit den stora silverskatten från 1000-talets början. Området har under många hundra år utgjort en del av ett maktcentrum som styrts från de mäktiga i Uppsala och Sigtuna. Husby/Näs och Tuna var säten både för kungamakt och för kyrka.

I MKB:n sägs att värdefulla naturmiljöer bevaras. Det sägs emellertid även klart ut att såväl värdefulla naturmiljöer som uråldriga kulturmiljöer kommer att förstöras eller allvarligt inskränkas som en konsekvens av planeringen. Här ingår såväl våtmarker som ett levande öppet jordbrukslandskap. Jordbruksmarken påpekas vara av nationellt intresse. Ändå sägs området vara en så viktig del för Åkersbergas utveckling att detta utgör ett mer väsentligt samhällsintresse.

Täljövikens vattenmiljö är unik och kanske ett av de bästa lekvattnen för gädda i Roslagen. Viken har en grund s.k. mjukbotten som är känslig för en ökad motorbåtstrafik, muddring och byggarbeten. Österåkers sportfiskeklubb i samarbete med Länsstyrelsen har satt mängder av gösyngel i området. Att anlägga någon form av brygga med restaurangservering, skulle omedelbart innebära att denna plats uppstår som en målpunkt för dem som rör sig på vattnet. Oundvikliga störningar blir följden. Detsamma gäller självfallet den föreslagna marinan på Nässidan. MKB bedömer att planområdena inte berör någon värdekärna för friluftsliv och turism. Detta är anmärkningsvärt med tanke på det uttalade riksintresset för Långhundraleden och de olika satsningar som pågår i vår kommun för att utveckla turismen. Man kan mycket väl påstå att just i planområdet så fanns själva porten till Långhundraleden.

Näsområdet har en utmärkt infrastruktur för olika verksamheter och upplevelser. Man kan skapa förutsättningar för ett Långhundraledscentrum för småskalig turism, hantverk, naturupplevelser, utställningar och konferenser främst med historisk anknytning. En ordentlig stabilitetsundersökning och riskanalys framgår inte av MKB. Som det tidigare planprogrammet beskrev markförhållandena från 5-metersnivån och nedåt, så är det helt omöjligt att uppföra hus inom detta område. I kontakter med SGI så förfaller det även omöjligt att med pålning stabilisera marken inom stora delar av planområdet i övrigt. Vi finner som troligt att infiltrationsdammar för dagvatten

medverkar negativt för jordarnas stabilitet. Två- och trevåningshus ger i sig stora punktbelastningar som lätt kan leda till skred. Enligt SMHI, SGI och Länsstyrelsen så är just Näsområdet vid Täljöviken ett utpekade område med risk för ras och skred.

Vi anser att det vore djupt otillfredsställande om kommunfullmäktige i en så viktig fråga som denna exploatering inom Näsområdet endast får ett förslag att ta ställning till. Utöver det som nu presenteras i den föreslagna detaljplanen bör därför ett alternativt förslag utarbetas och vara så konkret att också detta kan tas till utgångspunkt för beslut.

Vi föreslår att ett sådant alternativ utarbetas utifrån följande förutsättningar. Lev upp till jord- och skogsbrukspolitiken för kommunen som beskrivs i "Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun". Uttala som mål att den unika natur- och kulturmiljön skall bevaras och utvecklas genom fortsatt jordbruksdrift. Näs gård skall ges reella förutsättningar för att kunna fortleva som ett av de två sista tätortsnära jordbruken i Åkersberga. I ett sådant sammanhang skall hela Näsområdet, från Täljövikens inre del till Trälhavet, ses som en unik och mångfacetterad natur- och kulturmiljö med en stor utvecklingspotential som ett tätortsnära strövområde med stora möjligheter till samtidiga kulturupplevelser. Uttala att hela Näsudden samt Näs gård med åker och betesmarker vid stränderna runt Täljöviken skall göras till naturreservat. Strandområdet görs härigenom tillgängligt för allmänheten även om jordbruket fortgår. Uttala vidare en vilja att inrätta någon form av anslutande skydd för Långhundraledens västra nedre sträckning i stråket Lillträsket - Storträsket.

Lokalisera nybebyggelse till sluttningarna och höjderna norr och nordväst om Näs gård nära Runö station. Här kan det idéutkast som BAU arkitekter utarbetat och som presenterades i kommunalhuset i mars 2004 tas till utgångspunkt. Ges gården ett långsiktigt skydd blir det mer ekonomiskt realistiskt att genomföra en nödvändig upprustning av ladugården. Detta kommer i sin tur att medföra att nötkreatur återigen kommer att kunna beta på strandängarna runt Täljöviken. Det höga biologiska värdet av stränderna kommer då att återställas. En upprustning av byggnaderna vid Näs gård bör ingå som ett villkor för en eventuell exploatering.

Näsområdet har en utmärkt infrastruktur för olika verksamheter och upplevelser. Man kan skapa förutsättningar för ett Långhundraledscentrum för småskalig turism, hantverk, naturupplevelser, utställningar och konferenser främst med historisk anknytning. Täljövikens konferensgård eller Runö kursgård/folkhögskola skulle kunna bli ett nav i ett sådant centrum och tillsammans med andra lämpliga platser bli utgångspunkter för iordningställda natur- och kulturstigar.

Kommentar

Kommentarer från samrådsredogörelsen: Österåkers hembygds- och forminnesförening hänvisar till MB 3 kap 4 § anseende brukningsvärd jordbruksmark. På detaljplanenivå har här kommuner stöd av de strategier och riktlinjer som de arbetat fram i översiktsplanen. I kommunens översiktsplan och i den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken har den centralt belägna Näsälvön, där Näsängen ingår, pekats ut för tätortsutveckling. Här togs också ställning till att exploateringen ska i huvudsak ske på jordbruksmark till förmån för skogsmarken där de höga naturvärdena finns.

Förutsättningarna att bedriva ett aktivt jordbruk har förändrats genom årtionden. Åkerarealen är totalt sett för liten och med för låg avkastning vilket medför att jordbrukarna avser att flytta sin

verksamhet. En del av jordbruksmarken kommer att vara kvar. Ladugårdarna har konstaterats vara i dåligt skick och är idag svåra att nyttja till varken jordbruket eller något annat.

Planförslaget har tagit hänsyn till en utredning av SMHI avseende framtida havsnivåhöjningar. Med hänsyn till framtida havsnivåhöjningar behövs det göras en del uppfyllnader. Det finns också en för området geoteknisk utredning utförd av Tyréns. Denna utredning visar att det generellt erfordras pålning för grundläggning av byggnader. På vissa ytor även markstabilisering såsom t.ex. KC-pelare.

Länsstyrelsens yttrande under programsamrådet kommenteras i programmets samrådsredogörelse.

Utöver detta kan påpekas avseende avläsbarheten att nuvarande vägar utnyttjats, att topografien som också styr den historiska markanvändningen frambävt och att avsikten är att med gatunamn och skyltning frambäva områdets historia. Det har utförts en arkeologisk undersökning av bytomten, därav uppdelningen av planen i två etapper.

Gällande vattenområde se kommentar till Länsstyrelsen i Stockholms län.

10. E.ON Elnät Sverige AB

E.ON Elnät Stockholm AB har följande synpunkter. I "Teknisk försörjning" kan ett förtydligande göras vad gäller Eon AB. Det är E.ON Elnät Stockholm AB svarar för elförsörjningen, till delen som beskriver att det finns fyra områden för transformatorstationer inom detaljplanen kan nedanstående text läggas till.

Enligt Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter måste en starkströmsanläggning vara utförd enligt god elsäkerhetsteknisk praxis, vilket bland annat innebär att den ska vara utförd enligt svensk standard. Av svensk standard SS-EN 61936-1 samt tillhörande Handbok SEK 438, utgåva 2, framgår att minsta tillåtna avstånd mellan transformatorstation i byggnad och brännbar byggnadsdel eller brännbart upplag, är 5 meter. SS-EN 61936-1 föreskriver också att nätstationer ska placeras så att de rimligtvis inte skadas av vägfordon, samt att tillräckligt utrymme för normal drift och underhåll ska säkerställas.

E.ON Elnät hemställer därför att det i plankartan sätts ut fem områden kring transformatorstationerna där marken ska vara tillgänglig för elektriska anläggningar, se bifogad karta. Ett minsta område på 10x10 meter ska vara fritt från hinder som kan försvåra normalt underhåll. Plankartan och planbestämmelserna ska säkerställa att det minsta tillåtna avståndet på 5 meter mellan transformatorstation och brännbar byggnadsdel eller brännbart upplag upprätthålls. Det ska vara möjligt att kunna ta sig till transformatorstationen med tungt fordon.

Ovanstående information bör alltid finnas med där en eller flera transformatorstationer är inblandade.

Kommentar

Efter samrådet har detaljplanen delats upp i två detaljplaner. Den femte transformatorstationen enligt E.ON redovisad karta hamnar inom detaljplan för Näsängen etapp 2. Enligt detaljplanen kan ingen huvudbyggnad placeras närmare än 5 meter från en transformatorstation. Däremot kan på två ställen uthus eller garage placeras närmare.

11. Kommunala pensionärsrådet

Kommunala pensionärsrådet vill förtydliga att vi ser gärna att stigar och gångbanor är hårdgjorda så att det går att ta sig fram med hjälp av rullstolar och rullatorer utan besvär. Av handlingarna framgår det att man har lagt stor vikt vid de ekologiska aspekterna. Vi ser gärna att fastigheterna när de byggs är anpassade så att man enkelt ska kunna utnyttja möjligheten till att ställa om till användning av solenergi via solceller.

Kommentar

Tillgänglighet inom allmän plats avser följa de regler och riktlinjer som gäller. Inom naturområde är avsikten att gångvägar och stigar är så lättframkomliga som möjligt utan att de stör naturupplevelsen.

12. Tråsättra 1:612

Fastighetsägare till Tråsättra 1:612 har inlämnat samma yttrande som under samråd. En felaktighet smög sig in i samrådsredogörelsen, där yttrandet från Tråsättra 1:612 betecknas som Tuna 7:102.

Det är med stor förvåning att ta del av de nya planerna för Näsängen. Inför beslutet om planerna för Täljöviken framkom det med väl önskvärd tydlighet att detta projekt inte var särskilt populärt eftersom 3600 medborgare i kommunen tyckte annorlunda, mer än 12 %.

Majoriteten i kommunfullmäktige beslöt mot medborgarna att inte bifalla en folkomröstning. Då var det "bara" 350 bostäder det gällde. Nu gäller det ca 1500 bostäder samt 15 000 kvm lokaler. Planerna från kommunen fortsätter i samma gamla spår utan att ta hänsyn till medborgarna och inte minst naturen. När jag diskuterade frågan med kommunfolk på bostadsmässan var ett argument bland annat att det står ca 250 000 unga människor i kö i den svenska bostadsmarknaden. Det är knappast de unga som har råd att köpa sig en bostad i Näsängen. Michaela Fletcher sa att det är viktigt att bygga för att öka skatteintäkterna. Ett märkligt argument för att våldföra sig på naturen.

Det finns en expansions hysteri bland ledande politiker i denna kommun. Många av oss har ju flyttat hit för att uppleva naturen i närområdet. Att en utbyggnad av kommunen kan väl vara riktigt, men inte på sjönära och skärgårdsnära områden. Detta är förkastligt enligt min mening.

Utbyggnaden av kommunen ska givetvis vara utefter Roslagsbanan. Mellan Runö och Rydbo. Jag förstår att det finns privata markintressen utefter banan som hindrar utbyggnad. Det finns ju expropriationsmöjligheter om markägarna trilskas. Utbyggnaden av Östra Kanalstaden är ett bra exempel på vettig utbyggnad. Närhet till centrum, kollektivtrafik och kanalen. Det är ju väldigt svårt att förstå att det ska byggas satellitbyggnationer för att senare kopplas ihop. Förstår inte hur kommunen tänker. 1500 bostäder samt lokaler kommer att generera kanske upp till 10 000 resor med bil varje dag. Strandkanten mot Täljöviken kommer att vara en egen liten del för

områdesborna, kan man tänka. Många politiker tycker att skärgården ska ha ett lyft, vilket jag tycker är helt riktigt. Med det utesluter inte att områdena på fastlandet inte ska ha en vårdnad i form av naturvård och inte byggnationer.

Sammanställning av några punkter mot den eländiga byggnationen. Näsuddens naturreservat kommer att kraftigt påverkas. Bilvägen till båthamnen kommer att passera parkeringen till Näsudden. Det kommer att vara två stora båthamnar mitt emot varandra, Svinninge och Näsängen. Den vackra naturen i området kommer att helt försvinna. Sannolikt kommer de vilda djuren i området att påverkas. Infrastrukturen för buss- och biltrafik är inte i paritet med planerna. Det var några synpunkter och självklart ska vi stå på barrikaderna. Det finns många fler synpunkter som jag inte tar med. Slutsatsen är att omgående lägga ner projektet Näsängen.

Kommentar

Se tidigare kommentarer i samrådsredogörelse.

13. Tuna 10:2

Fastighetsägaren till Tuna 10:2 har framfört samma synpunkter som under samrådet.

Näsängen är antagligen en fin plats att bo på men det är förödande för kommunen i sin helhet. Det saknas en övergripande stadsplanering i Österåkers kommun som pekar ut viktiga natur- och rekreationsområden och säkerställer dessa för framtiden, hit hör Näsängen som är Österåkers viktigaste natur- och rekreationsområde.

Åkersberga förtätas och expanderar kraftigt, enligt prognoser kommer Österåkers kommun att växa till 60 000 personer år 2030 och till 70 000 år 2040. En tät stad kräver bra natur- och rekreationsområden i sitt närområde för att skapa ett kvalitativt boende, speciellt för de som bor i Åkersberga tätort men även för de omkringliggande samhällena. Detta är exempelvis Tuna och Österskärs närmaste grönområde. Näsängen tillsammans med Täljöviken pekats ut som Österåkers viktigaste natur- och rekreationsområde i en rapport (Grön plan) framtagen och finansierats av Österåkers kommun och LONA (lokal naturvårdssatsning). Exploateras Näsängen finns det inga kustnära naturområden kvar fria ifrån bebyggelse i Åkersbergas närhet. Innevånarna i Åkersberga med omnejd kommer att tvingas söka sig till andra kommuner som Vaxholm, Vallentuna, Norrtälje eller att skaffa sig sommarnöjen för att få eftertraktade naturupplevelser. Detta är inte en hållbar utveckling, sett ur kommunens perspektiv.

Näsängen och Näsudden har i dag mycket stora upplevelsevärden, här finns många av de värden som människor uppskattar högt som kulturlandskap, strandängar, hav, frånvaro av bebyggelse, långa siktlinjer över hav och kulturlandskapet. Något liknade finns inte efter kusten i Åkersbergas närhet, allt är bebyggt. Vid en bebyggelse vid Näsängen kommer dessa upplevelsevärden att mer än halveras, oavsett vad som sägs i hållbarhetsprogrammet och skötselplanen.

Det som sägs i skötselplanen gäller i huvudsak området vid Täljöviken och söder där om längs med Svinningevägen. När det gäller strandängarna vid Näsängen mot naturreservatet finns det träd som gränsar mot naturreservatet och skapar en naturlig

övergång mellan Naturreservat och en skogsbevuxen berghäll vid vattnet (bör betraktas som en åkerholme). Den skogsbeklädda berghällen är ett omtyckt område för en del fågelarter, fälthare och räva. Längre upp mot Näs Gård finns ett mindre buskage som står i gränsen mellan strandäng och jordbruksmark, buskaget är viktig plats för mindre fåglar som besöker strandängen och behöver ta skydd. Här på hösten sitter ibland även en varfågel och spanar efter byten. Två torrbjörkar ger liv åt området, en rastplats för en mängd fåglar, bland annat starflockar, korpar, spillkråkor, nötskrikor, havsörn, ormvråk, fiskmåsar med flera arter, även mindre fåglar. Björkarna kommer att brytas ned med tiden, men då behövs en ny torrbjörk. Förutsättningar finns.

I dag hävdas strandängarna vid Näsängen, om det anses vara för lågt bete, då går det öka kreatursbesättningen eller förlänga betningstiden, det kan inte vara något problem. Inom parantes, om High Land Cattle används kommer vassarna att betas bort och då förändras biotopen märkbart, häckningsplatser försvinner för bland annat knölsvan, sothöna, skäggdopping, rör- och sävsångare m.fl. arter. Detta har hänt och händer i Näsuddens naturreservat. Vassen är även ett skydd för fiskyngel och en övervintringsplatser för insekter och som utnyttjas bland annat av mindre hackspett och blåmes. Det behövs områden med vass för att få en mångfald. I äldre tider var det svenska rödbrokiga kor som betade på strandängarna och inte High Land Cattle.

I skötselplanen framgår inte vilka arter som kommer att minska eller försvinna, bara vilka som skötselplanen hoppas på, exempelvis gulärta, rödbena (en mycket osäker förhoppning), ställ detta mot de arter som kommer att minska eller helt försvinna. Här finns brun kärrhök som häckar i närområdet och födosöker vid Näsängen. Vidare finns busk- och stenskvätta, varfågel, törnskata som sannolikt kommer att försvinna helt. Även sånglärka, sångsvan, grågäss, kommer att påverkas mycket negativt likaså blå kärrhök, lärkfalk och havsörn. Bland däggdjuren kommer skogsmård troligen att försvinna, även räva, grävling, rådjur och fälthare kommer att påverkas. Hur det blir med fiskljuse, snatterand, vitkindade gäss, stare, gulspurv och steglits, m fl. arter återstår att se. Även tranorna kommer att försvinna när jordbruket läggs ned, de fanns tidigare vid Näsängen och nu år 2016 på gårderna vid Johannelund, dvs. vägen ut mot Näs Gård. När det gäller rastande vadare så går flyttsträcken i huvudsak över Vadadalen och Angarnsjöängen. Även huggorm och snok finns i området och kommer att påverkas negativt, en del blir kanske glada, men de skall skyddas.

Det är mycket som kommer att försvinna eller att minska, upplevelsevärden kommer att minska drastiskt. Här är MKB:en och skötselplan mycket otydlig och skapar en skev bild av området nu och efter exploatering.

Österåker är den kommun som har mest biltrafik av alla länets kommuner, enligt tidigare mätningar och så är det fortfarande. Samhället vid Näsängen kommer att bli ett nytt bilburet samhälle, byggnationerna har mer än 1000 meter till allmänna kommunikationer, 1000 meter anses vara en övre gräns för ett hållbart byggande. I Näsängen kommer 1-2 bilar vara ett måste, oavsett vad som sägs i planerna. För en barnfamilj är bil en nödvändighet (oftast 2) för att få livspusslet att gå ihop, samhället är mer intensivt idag än tidigare. I Österåker arbetspendlar x % av den vuxna befolkningen till sina arbetsplatser, mer 60 % (?) använder bilen. Med Coop, Willys och Ö&B mm i närheten och ett nytt handelscentrum vid Rosenkälla så kommer bilen att användas oavsett vad som sägs i detaljplanen, verkligheten styr (glöm bussen) det är

nu vi behöver en planering med bostäder intill Roslagsbanan för att bryta en del av bilberoendet, Österåker är sämst i klassen (länet) i detta avseende.

Antal personer som arbetspendlar har varit svårt att få fram ifrån kommunen, men kan vara nog så intressant, det kommer inte vara mindre vid Näsängen.

Riksintresse kust och skärgård berör Näsängen. Tillsammans med Näsuddens Naturreservat är detta det enda område i Åkersbergas närhet där det går att nå kustnära natur med höga upplevelsevärden, i nuläget utan påträngande bebyggelse. Täljövikens vattenområde har i kommunens översiktsplan pekats ut som ett ESKO-område. Enligt lag ska planering ta särskild hänsyn till ESKO-områden, speciellt ekologiska funktioner som är känsliga. Täljöviken är ett viktigt vattenområde för lek och uppväxt av gädda och abborre. Fredade områden ger större abborrar, större abborrar ger mera rom. Här sker även en årligen utplantering av gösyngel. Området är mycket viktigt för miljön i Östersjön, det behövs rovfisk för att i förlängningen begränsa algbloomningen.

Strandskydd omfattar området med hundra 100 m på respektive sida om strandlinjen, dvs. i vatten och på land. Lagskydden är till för att långsiktigt trygga medborgarnas rätt till strandområden och för att bevara och skydda djur och växter samt deras miljöer. Brygga, bad och kolonilotter mm utgör ett hot. Strandområden kommer att dedicerats i stor utsträckning för de boende i Näsängen oavsett vad som framförs i planerna, det är en realitet, det finns exempel på detta inom kommunen, dessutom förändras miljön och naturupplevelser mycket negativt. Även upplevelser i Näsuddens naturreservat påverkas starkt. Det finns inga särskilda skäl till att åsidosätta lagskydden.

För att ytterligare förstärka skyddet av strandängarna anser länsstyrelsen att det bör inrättas ett naturreservat som med fördel kan utgöra en förlängning av Näsuddens naturreservat.

En mycket fin spannmålslada på Näs Gård ifrån 1906, den är målad och har nyrenoverade fönster som nu sitter i, den är magnifik. Detta är ett kulturarv ifrån tiden när Österåker var en jordbruksbygd. Namnen Österåker och Åkersberga talar sitt tydliga språk. Det är många jordbruk som har lagts ned och många ekonomibyggnader som har försvunnit. I detaljplan för Näsängen föreslås att spannmålsbyggnaden rivs tillsammans med flera andra byggnader. Stockholms Länsmuseum har klassat ladugård, spannmålslada och ett hönshus på Näs gård som särskilt värdefulla. Det går mycket väl gå att skapa en samlingsplats för Näsområdet som har patina, charm och kulturhistoria. Kan man i detaljplanen föreslå att renovera en brygga och bygga ut den med 100 meter och med en servering, då kan det inte vara något som helst problem att renovera en spannmålslada, det handlar om vilja och ambition, ekonomin finns. Detta är ett kulturarv som behöver bevaras.

Kommentar

Se tidigare kommentarer i samrådsredogörelse.

14. Björn Pålhammar

Jag anser att den föreslagna detaljplanens utformning strider mot andemeningen i kulturmiljölagen 1988:950 i sin nys lydelse i kraft. Denna detaljplan tar inte höjd för de nya nationella mål för kulturmiljöarbetet, som betonar en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Som stöd för mina påståenden vill jag hänvisa till följande angående kulturhistoria. MKB och hållbarhetsanalys av detaljplan Näsängen, 2016-11-16, under kapitel kulturmiljö, sid 38-41. Översiktsplan 2006, uppdaterad 2014, kap. 8 kulturmiljö i sin helhet. Framförallt belyses stycken under rubrikerna ”Långsiktigt hållbar utveckling” och ”Förutsättningar och förslag.

Det är kommunen som primärt är ansvarig för att dessa kulturmiljöer med sina årsringar också i framtiden fins kvar i ett avläsbart skick.

Samtidigt är en levande jordbruksbygd en förutsättning för bevarande. Detta innebär behov av vissa tillskott och förändringar, t.ex. genom kompletteringar av bebyggelsen. Dessa förändringar skall dock ske med största varsamhet, så att inte karaktären i de värdefulla miljöerna skadas och det kulturhistoriska värdet minskar.

Kulturmiljöerna skall bevaras och skyddas, så att även kommande generationer kan uppleva dem i bebyggelsen och kulturlandskapet. Kulturhistoriska samband i landskapet bör ej brytas. Långhundraleden är ett exempel på en miljö som bör studeras som en helhet för att kunna bli tydlig, men också för att kunna avväga dess behov av skydd i samband med intressekonflikt. Kulturhistoriska samband över tiden bör ej brytas (exempelvis en plats där människor bott och verkat sedan årtusenden och det finns tydliga uttryck från olika epoker).

Vid kompletteringar av bebyggelsen inom utpekade områden med värde för kulturmiljön skall särskild hänsyn tas till landskapsbild, utformning av befintlig bebyggelse, närmiljö och risk för störningar av olika slag. Förändringar av befintlig bebyggelse skall anpassas väl till byggnadernas egenart.

Kommentar

Se kommentar till Österåkers hembygds- och fornminnesförening och till Naturskyddsföreningen.

Maria Bengs
Planchef

Daniel Nygårds
Planarkitekt